

LESSEN UIT HET LEVEN VAN JOZEF

door: Hugo Bouter

Genesis 37:12vv.

'Zodra Jozef bij zijn broeders gekomen was, trokken zij Jozef zijn kleet uit, het pronkgewaad dat hij droeg. En zij namen hem en wierpen hem in de put'.

De Jakobsbron

Merkwaardig genoeg is er in de biografieën van Jakob en Jozef geen sprake van het graven van waterputten, terwijl dat in het leven van Abraham en Isaak ruimschoots het geval is. In het geval van Jozef kunnen wij ons dat nog wel voorstellen, omdat hij als jongeman naar Egypte werd verkocht, zodat zijn leven al vroeg een ingrijpende wending nam. Maar bij een herdersvorst als Jakob is het gewoon ondenkbaar dat hij geen putten zou hebben gegraven met het oog op de watervoorziening van zijn familie en zijn kudde. In Genesis 33 lezen wij dat Jakob na zijn lange verblijf in Paddam-Aram behouden terugkeerde in het land Kanaän en daar een stuk land kocht ten oosten van Sichem. Daar stond zijn tent en daar richtte hij ook een altaar op (Gen. 33:18-20).

Het Nieuwe Testament geeft ons een duidelijke aanwijzing dat hij daar ook een waterput heeft gegraven. In het bekende gesprek van de Here Jezus met de Samaritaanse vrouw wordt melding gemaakt van 'de bron van Jakob' (Joh. 4:6). Vader Jakob had er zelf uit gedronken met zijn zonen en zijn kudden, zo vertelt de vrouw (Joh. 4:12). Deze bron bevond zich op het stuk land dat Jakob bij Sichem in eigendom had verworven en dat hij later vermaakte aan Jozef (Gen. 48:22; Joz. 24:32; Joh. 4:5). De bron van Jakob lag aan de voet van de berg Gerizim. Kennelijk wordt hier een welbron bedoeld, een bron met natuurlijk opwellend water. De Heer Jezus zinspeelde hierop toen Hij de vrouw een ánder soort water beloofde dat haar gééstelijke dorst zou lessen, 'een fontein van water, springende ten eeuwigen leven' (Joh. 4:14).

Jozef in de put

Daarnaast kende men ook regenputten, die buiten de regentijd droog waren. Om zo'n lege put gaat het in de geschiedenis van Jozef in Genesis 37. Het staat er speciaal bij vermeld: '...de put nu was leeg, er stond geen water in' (Gen. 37:24). Zulke droge putten kregen soms een andere functie: ze werden wel als gevangenis gebruikt. Dat zien wij hier in deze fase van het leven

van Jozef; en mogelijk ook later toen Potifar hem in de gevangenis liet werpen, de plaats waar de gevangenen van de koning gevangen zaten. Jozef spreekt namelijk tegenover de overste van de schenkers over het 'kerkerhol' waarin hij zonder reden gevangengezet was (Gen. 40:15). In het Hebreeuws wordt hier en in Genesis 41:14 hetzelfde woord voor 'put' gebruikt als in Genesis 37. Met Jeremia gebeurde iets soortgelijks: hij werd in de put geworpen, die in de gevangenhof was (Jer. 38:6vv. en vgl. ook Zach. 9:11).

Deze plaats in de put, als gevolg van de verwerping door zijn eigen broers, heeft een diepe profetische betekenis. Jozef is een type van de Messias, die zowel door de Joden als door de volkerenwereld is vernederd en verworpen. Deze tweeledige verwerping wordt in de proloog van het Johannesevangelie direct al als volgt verwoord: Hij was in de wereld, en de wereld heeft Hem niet gekend; Hij kwam tot het Zijne, en de Zijnen hebben Hem niet aangenomen (Joh. 1:10-11). Zo is er ook in de geschiedenis van Jozef sprake van een dubbele verwerping: in Genesis 37 werd Jozef door zijn broers in de put geworpen, in Genesis 39 deden de Egyptenaren (de toenmalige 'wereld') hetzelfde. Zij wierpen hem in het kerkerhol, een oneraardse gevangenis.

Misschien is de put met name een beeld van het graf, 'de kuil van het verderf' (vgl. Ps. 40:3). Hieruit is Christus weer opgetrokken — en wel door Zijn opstanding uit de doden. Hij daalde neer in dood en graf, maar God riep Hem weer tot leven. Dit vers in Psalm 40 spreekt echter ook over 'het slijk van de modderpoel', en deze tweede metafoer lijkt heen te wijzen naar het voorafgaande kruislijden, zoals Psalm 69 (vs. 3,15,16) ook bevestigt. Het slijk van de put spreekt symbolisch van onze zonden en ongerechtigheden, waarmee Christus Zichzelf eenmaakte; en de diepe wateren spreken van het oordeel dat Hij droeg in onze plaats. Dit vond plaats tijdens de drie uren van duisternis op het kruis van Golgotha. Daar verzonk Hij in de peilloze diepten van de Godverlatenheid, totdat Hij kon roepen: Het is volbracht!

Een vruchtboom aan een bron

Jozef werd diep vernederd, maar hij werd ook op wonderlijke wijze verhoogd. Hij werd uit de put

gehaald en verhoogd; hij trok uit als heer over het land Egypte. Zo werd hij de behouder des levens, de redder der wereld; voortaan droeg hij deze nieuwe naam (Gen. 41:45). Hij is zowel in zijn vernedering als in zijn verhoging een prachtig type van onze Heer Jezus Christus, die waarlijk 'de Heiland der wereld' is (Joh. 4:42; 1 Joh. 4:14).

Wat was het geheim van het leven van Jozef? Het was wat wij in volkomenheid zien in het leven van Jezus: een nauwe gemeenschap met God Zelf, een volkomen afhankelijkheid van Hem, een leven dichtbij de Bron van leven en kracht. In de beeldspraak van een vruchtbare boom aan een bron wordt dit treffend tot uitdrukking gebracht (Ps. 1:3; Jer. 17:7-8). In de zegenspreuken van Jakob wordt Jozef dan ook vergeleken met 'een jonge vruchtboom aan een bron', een boom waarvan de takken boven de muur uitstijgen (Gen. 49:22). Ondanks alles wat hem overkwam, alle tegenstand, smaad, verraad, bleef hij zich bewust van zijn afhankelijkheid van de Here God en handelde hij dienovereenkomstig. Hij leefde dichtbij de Bron, zelfs toen hij diep in de put zat!

Een afhankelijk leven van God en van Zijn Woord betekent ook een vruchtbaar leven, ondanks de moeilijkheden die dat met zich meebrengt. De Here was met Jozef en Hij zegende hem. Dit wordt tot uitdrukking gebracht in de beeldspraak dat zijn takken boven de muur uitstegen: een bewijs van overvloedige groei en levenskracht. Jozefs leven was bijzonder vruchtbaar. Het was tot rijke zegen, zowel voor zijn eigen broers als voor de Egyptenaren.

Dotan (= twee bronnen)

Het leven van Jozef houdt ons een spiegel voor. Leven wij bij de Bron, dus dichtbij God en Zijn Woord? Zijn wij als een boom, geplant aan waterbeken, die zijn vrucht geeft op zijn tijd?

Bij de broers van Jozef zien wij iets anders. Toen Jozef door zijn vader uit het dal van Hebron werd gezonden om onderzoek te doen naar de welstand van zijn broers, trof hij hen uiteindelijk aan te Dotan. Deze plaatsnaam betekent 'twee bronnen'. Ik denk dat dit niet toevallig is. Zijn broers zagen Jozef van verre aankomen en smeedden een aanslag tegen hem om hem te doden. Jozef is in deze geschiedenis een type van Christus die als de Gezondene van de Vader tot Zijn volk kwam, maar werd verworpen en gedood. Hier gebeurde in feite hetzelfde wat plaatsvond in de gelijkenis van de onrechtvaardige pachters: toen zij de geliefde zoon zagen aankomen, overlegden zij met elkaar en smeedden een plan om hem te doden.

Waarom werd Jozef niet vriendelijk ontvangen door zijn broers? Waarom werd de geliefde zoon niet geaccepteerd door de pachters? Waarom werd Christus niet aangenomen door de Zijnen? Het antwoord is steeds: men leefde niet werkelijk bij de Bron. Anders hadden de leiders van het Joodse volk de Heer Jezus wel herkend en erkend als de geliefde Zoon van de

Vader. Zij hadden echter twee bronnen waaruit zij putten: de Schrift én de traditie. Die tweede bron, de menselijke traditie, had de eerste geleidelijk overwoekerd.

Zo werd Gods Woord krachteloos gemaakt door de menselijke overlevering (vgl. Marc. 7:1-13). Wij kennen dat verschijnsel ook uit de kerkgeschiedenis; en het blijft altijd een groot gevaar. Menselijke tradities mogen echter niet de plaats innemen van het levende Woord van God. De Bron van levend water mag niet worden vervangen door gebroken bakken, die geen water houden (Jer. 2:13). Laat het voorbeeld van Jozef ons inspireren om steeds te drinken uit de bron van het water des levens en te groeien als een boom geplant aan waterbeken, die zijn vrucht geeft op zijn tijd.